

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Akční plán pro evropské ocelářstvíCOM(2013) 407 *final*

(2014/C 170/15)

Zpravodaj: **PAN ROLIN**Spoluzpravodaj: **PAN KOTOWSKI**

Dne 3. července 2013 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Akční plán pro evropské ocelářství

COM(2013) 407 *final*.

Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI), kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 21. listopadu 2013. Zpravodajem byl pan Rolin, spoluzpravodajem pan KOTOWSKI.

Na 494. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 10. a 11. prosince 2013 (jednání dne 11. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 156 hlasy pro, 5 hlasů bylo proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá akční plán EU pro ocelářství, který Evropská komise předložila 11. června tohoto roku. EHSV považuje akční plán pro ocelářství za první krok vpřed, neboť ocelářství je pro Evropu strategicky důležitým odvětvím a hnací silou růstu. Jeho úspěch však bude záležet na tom, jak budou v něm uvedené výroky realizovány v praxi.

1.2 Akční plán je konkrétní návrh, k jeho provedení však bude zapotřebí mnoha měsíců či dokonce let. Nicméně vzhledem k rychlému poklesu výroby a výnosů v tomto roce je zapotřebí dobře načasovaných opatření, která by pomohla pracovníkům zasaženým krizí a obnovila pozitivní investiční klima v tomto odvětví a návazných řetězcích. Pokud se tento zásah nepodaří, hrozí další zavírání závodů a rušení pracovních míst. EHSV v této souvislosti žádá Komisi, aby co nejdříve předložila přesný harmonogram kroků, jimiž se bude akční plán provádět. Tyto kroky by měly být projednány se sociálními partnery na příštím setkání skupiny na vysoké úrovni.

1.3 Akční plán je dosti vágní, pokud jde o konkrétní opatření, která se mají přijmout, a dostatečně se nezabývá cyklickým rozměrem krize. Aby toto odvětví hrálo i nadále strategickou úlohu v evropském zpracovatelském průmyslu a zaměstnanosti a aby se předešlo jeho dalšímu smřšťování, vyzývá EHSV Komisi, aby bezodkladně přijala mj. následující opatření:

- provedla podrobné posouzení stávající kapacity a zapojila do něho sociální partnery;
- přijala opatření, která usnadní využívání a přepravu kovového odpadu a zabrání nelegálnímu vývozu;
- nasadila strukturální fondy EU v rozsáhlém měřítku a zaručila, že se při jejich přidělování budou dostatečně zohledňovat jednotlivá odvětví;
- vytvořila přechodná opatření (jako např. „kurzarbeit“ v Německu) využívající veřejné podpory nebo posílila stávající opatření za účelem udržení pracovníků v ocelářství;
- podnítila poptávku v odvětvích navazujících na ocelářství, mj. okamžitým zavedením opatření navržených pro automobilový průmysl a stavebnictví. Obecně je třeba vytvořit správnou rovnováhu mezi fiskální konsolidací (úspornými opatřeními) a aktivními průmyslovými politikami, které vytvářejí investice a pracovní místa⁽¹⁾. Zaměřovat se na automobilový průmysl a stavebnictví nebude k podněcování poptávky postačující;
- poskytla mnohem vyšší podporu (včetně veřejné) investic do vývoje nových technologií a postupů, díky nimž by se zmodernizovala zařízení a závody;

⁽¹⁾ CCMI/108.

- zavedla udržitelný model výroby oceli, který by byl oporou evropského ocelářství. Měly by se naléhavě vytvořit a propagovat evropské normy udržitelnosti, např. značka SustSteel (Steel Construction Products Mark);
- Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci by neměl nabízet opatření ex-post, nýbrž by se měl zaměřit na předvídání změny, např. usnadňovat zavádění nových technologií a pomáhat pracovníkům se s nimi seznamovat.

1.4 Je rovněž nutné zaměřit se okamžitě na dosažení udržitelných evropských politik v oblasti klimatu, energetiky a obchodu, které ocelářství EU umožní přejít na ekonomiku s nízkými emisemi uhlíku/ekonomiku účinně využívající energii a zdroje, aniž by náklady na tento přechod neslo samo. Dosáhnout toho bude rovněž možné propagací ambiciózních politik výzkumu, vývoje a inovací, např. v rámci programu Horizont 2020, a aktivní podporou nasazování nových, čistších, energeticky účinných technologií hospodárněji využívajících zdroje.

1.5 EHSV podporuje obecný cíl bojovat proti změně klimatu a podporuje související opatření EU. Je však nutné pečlivě zohlednit zvláštní charakteristiky tohoto odvětví, zejména technologická omezení, a již vynaložené úsilí. Cíle pro ocelářství musí být technicky a ekonomicky schůdné. Musí být nastaveny tak, aby přinejmenším subjektům s nejlepšími výsledky v EU nevznikly v důsledku politik EU v oblasti klimatu, zejména EU ETS, dodatečné náklady, a to alespoň do té doby, než bude přijata komplexní mezinárodní dohoda o změně klimatu s jednotnými cíli a opatřeními pro ocelářství na celém světě.

1.6 V celé Evropě by se během třetího obchodovacího období ETS a po něm měla maximalizovat přechodná kompenzační opatření na vyvážení nárůstu cen elektřiny v EU souvisejícího s tímto systémem. EHSV žádá Komisi, aby se touto otázkou zabývala hlouběji a rychle přijala náležitá opatření.

1.7 EHSV podporuje myšlenku vytvořit evropský systém financování nasazení nových, inovačních technologií v energeticky náročných odvětvích, který by byl financován účelově vázanými příjmy z prodeje emisních povolenek v rámci ETS.

1.8 Nadále by se mělo podporovat zavádění průlomových technologií, např. ULCOS. EHSV považuje za velmi důležité, aby se důkladně sledovaly údaje o emisích CO₂ a energetické účinnosti oceláren.

1.9 Jednou z priorit Komise musí být reciprocita a vytvoření rovných podmínek na celém světě. Vzhledem k neexistenci rovných podmínek a šíření protekcionistických tendencí v nově se rozvíjejících ekonomikách žádá EHSV Komisi, aby rychle přijala důraznější cílená opatření na ochranu evropského ocelářství, včetně využívání nástrojů na ochranu obchodu.

1.10 EHSV vítá přijetí kvalitního rámce pro předvídání změny a restrukturalizaci, v němž jsou vytyčeny osvědčené postupy na tomto poli. Domnívá se, že různé zúčastněné strany by tento rámec měly používat jako evropskou minimální normu pro předvídání a řízení změny sociálně odpovědným způsobem, a to tak, že budou podporovat odbornou přípravu, zvyšování kvalifikací a v případě potřeby i rekvalifikace. Musí být rovněž příležitostí, jak zatraktivnit ocelářství pro mladé lidi a vysoce kvalifikované osoby. Kromě toho by se měla připravit dlouhodobá řešení reagující na generační výměnu. Sociální partneři na všech úrovních mohou v tomto ohledu sehrát proaktivní úlohu.

1.11 EHSV se domnívá, že k řízení přechodu na konkurenceschopnější ocelářství EU sociálně odpovědným způsobem by ocelářství mělo mít stejný přístup k dostupným evropským, národním a regionálním fondům jako ostatní odvětví.

2. Úvod

2.1 Jak Komise zdůraznila ve svém plánu pro konkurenceschopné a udržitelné ocelářství v Evropě, „EU je druhým největším výrobcem oceli na světě a každoročně produkuje přes 177 milionů tun oceli, tj. 11 % světové produkce“. Toto průmyslové odvětví je v Evropě velmi rozšířeno – ve 24 členských státech se nachází přinejmenším 500 výrobních závodů.

2.2 EHSV zdůrazňuje, že evropské ocelářství je páteří evropské prosperity a nedílnou součástí evropského dodavatelského řetězce, neboť v Evropě vyvíjí a produkuje tisíce různých inovativních řešení v oblasti oceli, a přímo i nepřímo tak zaměstnává miliony evropských občanů a zajišťuje jim živobytí.

2.3 Je však zřejmé, že toto odvětví bohužel velmi těžce zasáhla hospodářská krize, která v současnosti dopadá na všechny evropské země. Ocelářství je závislé např. na automobilovém průmyslu a na stavebnictví, jejichž činnost zaznamenává od roku 2008 značný pokles. To následně vede ke snížení poptávky po oceli v Evropě.

2.4 Snížení poptávky po oceli v Evropě se projevuje dočasným nebo trvalým uzavíráním výrobních závodů a ztrátou více než 60 000 pracovních míst v tomto odvětví.

2.5 Evropa musí rychle zasáhnout a držet současnou krizi dopadající na ocelářství na uzdě. EHSV proto vítá nedávnou iniciativu Evropské komise na podporu evropského ocelářství.

2.6 Je to poprvé, co Komise navrhla komplexní akční plán pro ocelářství, jedenáct let po vypršení Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli v roce 2002. Plán je výsledkem úsilí Komise a sociálních partnerů o pokrok v řešení otázky průmyslové politiky obecně a co se týče hlavních odvětví zpracovatelského průmyslu. Je rovněž prvním krokem ke skutečné průmyslové politice, v níž jsou integrovány politiky v oblasti obchodu, VaV, životního prostředí, klimatu a energetiky.

2.7 V plánu je navržena řada opatření a doporučení v oblasti poptávky, energie a energetické účinnosti, politiky v oblasti změny klimatu, konkurenceschopnosti, obchodu, surovin, výzkumu a inovací a sociálních aspektů, jako je např. možnost využívat evropské strukturální fondy ke snížení sociálních nákladů na předvídání změny a přizpůsobení se jí a podpora zaměstnanosti mladých lidí za účelem zvýšení konkurenceschopnosti tohoto odvětví.

2.8 Sociální partneři přispěli k této dlouhodobé strategii v rámci výboru EU pro sociální dialog tak, že vypracovali komplexní přehled výzev, před nimiž evropské ocelářství stojí. Tato společná analýza posloužila jako základ pro kulatý stůl na vysoké úrovni, který zřídila Komise za účelem vypracování akčního plánu pro konkurenceschopné a udržitelné ocelářství v Evropě.

2.9 Ocel je strategickou oporou odvětví evropského zpracovatelského průmyslu a zůstává i nadále hnací silou inovací, které mají zásadní význam pro tvorbu hodnot v navazujících odvětvích, např. automobilovém průmyslu, stavebnictví, leteckém a kosmickém průmyslu, energetice atd. Pro Evropu je silné ocelářství životně důležité, pokud chce dosáhnout cíle 20% podílu průmyslu na HDP (v současnosti je tento podíl 15,2 %) ⁽²⁾.

2.10 Evropské ocelářství má mnoho výhod ve formě moderních závodů, vyspělých produktů, náročných klientů vynucujících si neustálé inovace produktů, významného domácího trhu a kvalifikované pracovní síly. V současnosti však čelí řadě problémů: nízké poptávce, rostoucím nákladům na energii, závislosti na dovozu surovin a často nespravedlivé hospodářské soutěži.

2.11 Akční plán je dokument obsahující nejdůležitější prvky související s ocelářstvím, přičemž zvláštní důraz je položen na seznam opatření, která by mohly přijmout různé institucionální úrovně a hlavní zúčastněné strany.

2.12 Komise předpokládá, že na provádění plánu a na jeho dopad na konkurenceschopnost, udržitelnost a zaměstnanost v tomto odvětví bude dohlížet formální skupina na vysoké úrovni.

3. Připomínky Evropského hospodářského a sociálního výboru

3.1 EHSV je potěšen, že alarmující situace, v níž se nachází evropské ocelářství, je na programu Komise. Konzultace sociálních partnerů a členských států jim dala příležitost vyjádřit své názory na toto odvětví a jeho nedostatky a navrhnout možná řešení pro zachování silného ocelářství v Evropě. Konzultace byly završeny sestavením akčního plánu pro konkurenceschopné a udržitelné ocelářství v Evropě.

⁽²⁾ COM(2012) 582 final.

3.2 Tento plán je prvním krokem k pomoci odvětví ocelářství v řešení současných ekonomických, sociálních a environmentálních výzev a vytváří „nový“ rámec opatření na zachování konkurenceschopného ocelářství a jeho pracovní síly v Evropě. Výroky uvedené v akčním plánu jsou optimistické, ale jeho úspěch bude záležet na tom, jak budou tyto výroky realizovány v praxi. Pokud plán nebude založen na jasné krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé strategii a nebude vybaven nezbytnými právními, finančními a logistickými nástroji, nebude jeho potenciálního dopadu dosaženo.

3.3 EHSV se domnívá, že provádění plánu by mělo umožnit:

- vytvořit rámcové podmínky pro zachování mezinárodní konkurenceschopnosti a udržitelného rozvoje evropského ocelářství v krátkodobém a dlouhodobém horizontu. Schopnost tohoto odvětví reagovat na změnu ekonomických podmínek je ovlivňována politikami v oblasti výzkumu a inovací, životního prostředí, energetiky, obchodu a hospodářské soutěže a taktéž potřebami spotřebitelů. Plán by měl usilovat o formování těchto politik tak, aby se náležitě zabývaly výzvami, před nimiž ocelářství stojí;
- podpořit ocelářství, které je již po nějakou dobu vážně zasaženo hospodářskou krizí, aby překonalo hospodářský pokles. Od počátku krize poklesla poptávka po oceli a ocelářství na ni důrazně reagovalo stálým či dočasným omezením výrobní kapacity. Od roku 2008 bylo v ocelářství zrušeno 15,5 % pracovních míst (zdroj: EUROFER);
- zaručit jistou budoucnost ocelářství v Evropě. Odstavená výrobní kapacita a nevyužívané vysoké pece možná nemusí být nahrazeny nebo vráceny do provozu. EHSV se domnívá, že hospodářství EU stojí před reálným rizikem, že se po obnově poptávky stane dovozcem konstrukční oceli;
- zlepšit podnikatelské prostředí a regulační podmínky pro výrobu oceli v Evropě. Ceny surovin a energie a náklady spojené a regulací jsou v Evropě jedny z nejvyšších na světě. Ceny zemního plynu jsou v EU troj- až čtyřnásobně vyšší a ceny elektřiny dvojnásobně vyšší než v USA. Pokud nebudou přijata žádná opatření, tento rozdíl podle odhadů ještě vzroste;
- podpořit pracovníky a regiony také vážně postižené krizí, ale rovněž zlepšit naplánovaný postup změny a jeho řízení tím, že se podpoří školení, zvyšování kvalifikací a v případě potřeby i rekvalifikace. Mnoho pracovních míst bylo zrušeno a mnoho dalších je ohroženo. Kromě toho obecně vzrostl počet pracovních míst na dobu určitou, čímž se komplikuje přenos základních dovedností a know-how. V některých případech by to mohlo ovlivnit kvalitu výroby nebo ohrozit bezpečnost pracovníků.

Obecně

3.4 Jedním z hlavních cílů sdělení Komise o průmyslové politice je zajistit, aby se průmysl do roku 2020 podílel 20 % na HDP EU. EHSV tento cíl podporuje, protože by prospěl i ocelářství. Bude však pravděpodobně velmi obtížné ho dosáhnout, pokud se neusnadní přístup k finančním institucím, např. Evropské investiční bance a Evropské bance pro obnovu a rozvoj.

3.5 Situace na trhu bude výrobce oceli nutit, aby pokračovali v obtížných strukturálních reformách (nelze vyloučit možnost fúzí, převzetí a úpadků podniků). Nákladné investice do inovací, inovativní jakostní třídy oceli, zvýšení škály nabízených hotových výrobků, další snížení nákladů podle typů a zavedení služeb využívajících oceli vlastní produkce jsou sice zásadně důležité, ale pro mnoho výrobců oceli v současné době obtížné nebo nemožné.

Správný regulační rámec

3.6 Podle nedávné studie posuzující celkové náklady ocelářství v EU, již zadala Komise, nejsou náklady spojené s regulací za normální situace hlavním příčinou rozdílů v cenové konkurenceschopnosti. V době krize však mohou mít náklady spojené s regulací v EU výrazný dopad na konkurenceschopnost ocelářství⁽³⁾. Regulační rámec by se měl posoudit jak z hlediska nákladů, tak z hlediska výhod.

3.7 Do posouzení regulačního rámce musí být úzce zapojeni sociální partneři ocelářského sektoru.

Podpora poptávky po oceli

3.8 Jak zdůrazňuje Komise, závisí v EU „poptávka po oceli na ekonomické a finanční situaci několika málo klíčových průmyslových odvětví využívajících ocel“ – například stavebnictví a automobilového průmyslu⁽⁴⁾. Stávající hospodářská krize bohužel vyvíjí skutečný tlak na poptávku po produktech těchto odvětví, a klesá tak i celková poptávka po oceli.

3.9 EU chce stimulovat poptávku po oceli v Evropě prostřednictvím plánu CARS 2020⁽⁵⁾ a iniciativy na podporu udržitelného stavebnictví⁽⁶⁾. Tyto plány však nejsou vzhledem k naléhavosti současné situace v ocelářství dostatečně konkrétní a ke krátkodobému dopadu na ocelářství nebudou postačující.

3.10 Poptávku po oceli lze rovněž vzpružit usnadněním zavedení významné, do budoucna orientované infrastruktury a zvýšením kupní síly evropských občanů za účelem nastartování obnovy na domácím trhu.

Rovné mezinárodní podmínky

3.11 Ocelářství v EU bylo v posledních deseti letech stále více negativně ovlivňováno nekalými obchodními praktikami, protekcionismem třetích zemí a nadměrnou koncentrací producentů surovin. Je proto naléhavě nutné prozkoumat možnosti cíleného a rychlého řešení všech nekalých praktik, jejichž obětí se evropské ocelářství stalo. Ještě naléhavější je to provést vzhledem k nadbytečné kapacitě tohoto odvětví v celosvětovém měřítku, která vede některé třetí země k nekalým obchodním praktikám při vývozu jejich nadbytečné produkce.

Politiky v oblasti energie, změny klimatu, účinného využívání zdrojů a energetické účinnosti, které podpoří konkurenceschopnost

3.12 Evropské ocelářství bude mít budoucnost, pouze pokud budou jeho podniky v čele světového technologického vývoje, zejména co do používání nejnovějších výrobních technologií s nižšími emisemi CO₂ a vyšší energetickou účinností, pokud je to ekonomicky schůdné.

3.13 Ocelářství je energeticky náročné odvětví, které ve srovnání se svými mezinárodními konkurenty v současnosti čelí vysokým cenám energie. Vzhledem k tomu, že je vysoce kapitálově náročné, má stabilita, předvídatelnost a globální konkurenceschopnost cen energie pro jeho dlouhodobý vývoj zásadní význam.

3.14 Akční plán se správně zaměřuje na příspěvek ocelových produktů/materiálů ke snížení emisí CO₂. Co se týče výrobních postupů, je toto odvětví při současných technologiích téměř na hranici svých možností, a nemůže tedy dosáhnout cílů tisíciletí, které Komise navrhla na rok 2050. Výrazných zlepšení je možné dosáhnout pouze prostřednictvím průlomových technologií. Prvořadý význam tedy mají výzkum, vývoj a inovace a prostředky na financování VaV. EHSV v této souvislosti vítá návrh Komise podporovat v rámci programu Horizont 2020 VaV a demonstrace a pilotní projekty nových, ekologičtějších technologií, které budou účinněji využívat zdroje a energii.

3.15 Ačkoliv je ocelářství při stávajících technologiích blízko hranic svých možností, nevyužily všechny závody ještě plně svůj potenciál, co se týče zvýšení energetické účinnosti a účinnějšího využívání zdrojů i s těmito technologiemi. Podniky by měly být podněcovány k investování do nejlepších dostupných technologií.

⁽³⁾ Centre for European Policy Studies. *Assessment of Cumulative Cost Impact for the Steel Industry*, 2013.

⁽⁴⁾ COM(2013) 407.

⁽⁵⁾ COM(2012) 636 final.

⁽⁶⁾ COM(2012) 433 final.

3.16 Inovační trendy v současnosti ovlivňují prostředky a ceny energie. I když hlavní odpovědnost za investice do výzkumu, vývoje a inovací má samotné ocelářství, je důraznější podpora VaV, pilotních a demonstračních projektů a nasazování nových technologií nezbytná. Jelikož nejvyšší zátěž v oblasti nákladů představují suroviny a energie, je výzvou snížení rozdílů mezi EU a jejími hlavními konkurenty.

3.17 Krize a přísná rozpočtová omezení vážně ohrozily možnost odškodnění ocelářů v některých členských státech, což může v Evropě vytvořit nespravedlivé podmínky.

Inovace

3.18 Evropské ocelářství si v posledních desetiletích udržovalo před svými konkurenty konkurenční výhodu díky zlepšení účinnosti, inovacím produktů a velkému nárůstu produktivity práce. Za současné situace však bude obtížné dosáhnout dalšího zlepšení v této oblasti, pokud se nezlepší situace na trhu a regulace podnikatelského prostředí.

3.19 Vývoj nových, ekonomicky schůdných technologií musí provázet zlepšení konkurenceschopnosti evropských oceláren oproti jejich světovým konkurentům. Výroba méně náročná na energii a suroviny povede ke snížení nákladů, a evropské ocelářství se tak stane konkurenceschopnějším.

Sociální rozměr: restrukturalizace a potřeba dovedností

3.20 Plán poukazuje na problém nedostatku dovedností v budoucnosti převážně jako důsledek věkové pyramidy, nezohledňuje však dostatečně ztrátu know-how a dovedností v důsledku restrukturalizace. Generační výměna bude navíc vyžadovat systematická řešení, zejména vzhledem k prudkému nárůstu nezaměstnanosti mladých lidí.

3.21 Je nutné prosazovat přechodná opatření na podporu pracovníků, aby bylo možné překonat hospodářský útlum a udržet pracovní sílu a dovednosti, které jsou zásadní pro budoucnost ocelářství.

Skupina na vysoké úrovni

3.22 Vzhledem k závažnosti situace v evropském ocelářství Výbor se znepokojením zaznamenává, že Komise plánuje pouze jedno setkání skupiny na vysoké úrovni ročně. Toto odvětví je v současnosti nestabilní, a bude tedy zapotřebí neustálých aktualizací, aby se mohla přijímat fundovaná rozhodnutí.

3.23 Na závěr je třeba poznamenat, že do jednoho roku od přijetí akčního plánu bude nutné provést posouzení jeho dopadu na konkurenceschopnost evropského ocelářství. Bude velmi důležité zapojit do diskusí sociální partnery, aby bylo posouzení co nejpřesnější a nejobektivnější. Je potřeba, aby zástupci zaměstnavatelů a pracovníků na evropské, vnitrostátní, místní a podnikové úrovni více spolupracovali a zavázali se k provádění plánu.

V Bruselu dne 11. prosince 2013

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrh obdržel více než čtvrtinu odevzdaných hlasů pro, byl však v průběhu rozpravy zamítnut (čl. 54 odst. 3 jednacího řádu):

Odstavec 1.11

Změnit

„EHSV se domnívá, že k řízení přechodu na konkurenceschopnější ocelářství EU sociálně odpovědným způsobem by ocelářství mělo mít stejný přístup k dostupným evropským, ~~národním a regionálním~~ fondům jako ostatní odvětví.“

Odůvodnění

Zkrácené znění se vyhýbá konkrétnějšímu určení fondů a poskytuje provozovatelům dostatečnou pružnost, aniž by vnášelo do odvětví potenciální narušení trhu.

Výsledek hlasování:

hlasů pro:	70
hlasů proti:	77
zdrželo se hlasování:	12
